

fen; man vil lade en vis nævnt Mand, Fabrikant Hagemann, overtage den øverste tekniske Ledelse som Overingenieur; det er Nummer 1. Man agter at engagere en Suffermester i Udlandet, det er Nummer 2, og man har Haab om at skaffe en handelskyndig, administrativ dygtig Mand til Forretningsfører. Man er altsaa betænkt paa, agter og har Haab om Noget, som, det maa jo ligge i Sagens Natur, burde have været betænkt, agtet, haabet og udført forlængst. Med hvad Grund kan man, efter de Erfaringer, der ere gjorte med Hensyn til hele dette Anlæg, og den Stilling, hvori det nu er, komme til os og sige: Nu skulle I to alle disse Betænkter, Agtelser og Forhaabninger, naar man hidtil har handlet saaledes? Der er i den Henseende et ret betegnende Punkt i Fabrikant Hagemanns Beretning, Bilag 2. Det gjør for Næsten et godt Indtryk at se Hagemanns Fremstilling, thi han synes ikke at ffjule, at der har været en Mængde Kalamiteter til Stede ved Fabrikken, som den nu er. Jeg sigter imidlertid til det Punkt, hvor han siger, at det er et godt Tegn, at en Del Smaafolk have begyndt Kultiveringer af ca. 200 Akres udyrket Jord, og han haaber, at dette vil bidrage til, at Udyttet bliver større paa Den. Her komme vi ind paa en Betragtning, som ogsaa det ærede Medlem for Kjøbenhavns 5te Valgkreds udtalte, og det var denne, om man ikke kunde tænke sig, at det var en Hjælp til Den, hvis vi gæve — jeg opfattede det ærede Medlem saaledes — denne Udgift en saadan Form, at den kunde løfte Beboerne der, hvad enten de ere sorte eller hvide, til en friere, mere selvstændig Stilling. Jeg veed ikke, om det ærede Medlem just brugte disse Udtryk, men Meningen var, om Hjælpen ikke kunde gives saaledes, at den kunde virke i en saadan Retning. Jeg siger: hvis vi kunde enes om nogen Hjælp, lad os da forsøge at give den med dette Maal for Øie; men det kan tilvisse ikke naas under den Form, hvori Forslaget her foreligger. Kolonialraadet faar Pengene, laaner dem ud til Planterne, disse bruge dem, man kan ikke faae dem tilbage igjen, der trænges til Mere, og der staa vi. Er der et eneste Menneske, der garanterer os, at der er en eneste farvet Mand paa Den, fort eller af blandet Farve, der egentlig faar det stort bedre, hvis denne Lov udkommer, end hvis den ikke udkommer? Jeg vil med det ærede Medlem være med til at overveie, om det er muligt at faae en anden Gænge i, hvad Rigsdagen muligvis vilde yde som Laan til Kolonierne, saaledes at der virkelig deraf kunde resultere, ikke blot en lykkeligere Stilling for Befolkningen, men ogsaa en større Velstand almindelig taget, end der nu kan siges at være. Det var om Fællestogieriet. Jeg er enig i, hvad der er talt i den Retning, at dette Spørgsmaal trænger til en meget omhyggelig Overveielse fra vor Side, og jeg vil sige, at for mig staar det som et meget stort

Spørgsmaal, om ikke de Herrer Aktionærer, Plantere og Alle, hvem ellers denne Sag ligger nær, ikke blot patriotisk, men nær Pungen, have været i Stand til at rejse de fornødne Laan, som de kunde have hjulpet sig frem med uden Statskassens Hjælp, hvis de ikke saa resolut paa een Dag havde havt Finansministeren ganske paa deres Side og i den Henseende paa Lovforslagets Side. Havde Finansministeren sagt til dem, da de kom med deres Forlangende: Derom er der ikke Tale, — da er det muligt, at det aldrig havde været nødvendigt at fremlægge denne Del af Lovforslaget for den danske Rigsdag. Se vi hen til Lovforslagets Anmærkning Side 9, se vi ogsaa, at der vil blive at anstille nærmere Undersøgelse med Hensyn til en Del af de der nævnte Udgifter, saaledes Posterne 10,000 Kr., 32,000 Kr. og 136,000 Kr. tidligere Gjæld. Hvorledes er Forholdet hermed? Er det en Gjæld, der er stiftet paa den Maade, at, hvis Kreditorerne ikke faae Fyldestgjørelse inden en vis Tid, f. Ex. nu ved et Laan fra Statskassens Side, saas gjøres der Eksekution? Ja, lad os se, maaske det er en Kreditor, som vil være i Stand til at overtage denne Forretning med de Forpligtelser, som nu hvile paa den, saa var det ikke saa vanskeligt med denne Gjæld. Saa komme vi til de næste Poster, Udgifter paa indtil 205,000 Kr. Det er vel egentlig nærmest dem, der skulde hjælpe til at forbedre Fællestogieriet. Nu tillader jeg mig at tro, — jeg har i den Henseende ikke anden Indsigt, end hvad jeg kan skaffe mig i Bilagene, jeg har ikke nogen speciel teknisk Indsigt — at dette Beløb af 205,000 Kr., hvori er indbefattet Fragt, Opstilling og deslige, ikke vil vise sig tilstrækkeligt til dermed at afhjælpe alle de Mømpere, som hæfte ved den nuværende Fabrik og ved dens Anlæg. Naar jeg fra hele Beløbet drager 15,000 Kr. til Fragt og Opstilling, bliver der kun 190,000 Kr. tilbage, og det er altsaa dette Beløb, som skulde være beregnet paa at sætte denne Fabrik og hele dette Anlæg i dygtig Stand, saaledes at det kunde opfylde de gode Forventninger, man har om den gode Forretning. Jeg tillader mig at tro, at dette vilde blive den fjerde eller femte Skuffelse. Alle de Mømpere, der her fremstilles, have ført til, at der endog er ydet fra Kolonialkassen og Staten et Beløb af 112,000 Kr. som er langt over Halvdelen af det Beløb, der her er Spørgsmaal om; men det har ikke viist sig at være til anden Nytte, end at man trods de bedste Forventninger har maattet standse hele Fabrikken, og saa kommer man nu med Forlangende om dette Laan af 190,000 Kr., hvoraf en Del skal anvendes til Reserveregjendstænde, som ikke direkte blive lagte ind i Fabrikken, og det mener man, skulde være tilstrækkeligt til at afhjælpe Mømpene. Mon ikke — jeg siger blot mon, thi jeg kjender det ikke, og jeg har ikke søgt andre Oplysninger end dem, Ministeren har fremlagt — mon ikke